

Корнійчук Михайло

аспірант,

кафедра професійно-педагогічної, спеціальної освіти,

андрагогіки та управління,

Житомирський державний університет Імені Івана Франка,

м. Житомир, Україна

kornijchuk1995@gmail.com

ПОЛЬСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЯК ІНТЕГРАЦІЙНА ПЕРСПЕКТИВА УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглядається польський освітній простір як потенційна інтеграційна перспектива для української освіти. Аналізуються зміни в системі вищої освіти Польщі, які підвищили її якість та доступність для українських здобувачів вищої освіти. Висвітлюється гнучкість навчальних програм, можливість отримання дипломів державного зразка та участь Польщі в Болонському процесі, що сприяє визнанню дипломів на міжнародному рівні. Окрему увагу приділено питанням академічної автономії та стандартам освіти, що забезпечують високий рівень підготовки випускників.

Ключові слова: освіта, інтеграція, гнучкість, Болонський процес, академічна автономія.

Annotation. The article examines the Polish educational space as a potential integration perspective for Ukrainian education. It analyzes the changes in the Polish higher education system that have improved its quality and accessibility for Ukrainian students. The flexibility of study programs, the possibility of obtaining state-recognized diplomas, and Poland's participation in the Bologna Process, which facilitates the international recognition of diplomas, are highlighted. Special

attention is given to issues of academic autonomy and educational standards that ensure a high level of graduate training.

Key words: *education, integration, flexibility, Bologna Process, academic autonomy*

Вступ. Зараз у Польщі навчається понад 150 тисяч молодих людей з України, які знайшли захист від війни в Україні. Багато директорів і викладачів наголошують на зростанні відмінностей між студентами з Польщі та України, як щодо мови, обов'язків, правил і методів навчання. Напрямок, у якому здобувачі вищої освіти поступово втрачають культурні відмінності, сприймається як бажаний. Як наслідок, «українськість» стає все менш помітною – здобувачі освіти з України в очах викладачів стають все більше схожими на своїх польських однолітків, що посилює їх роль як повноцінних членів студентської спільноти [1].

14 грудня 2023 року Європейська Рада ухвалила рішення про початок переговорів щодо вступу України до Європейського Союзу (European Council, 2023a). Для формування чіткої візії, а також визначення цілей і завдань, що стосуються гармонізації політик і законодавства в галузі освіти та науки з європейськими стандартами, була затверджена Дорожня карта європейської інтеграції України до 2027 року, яка передбачає ряд стратегічних цілей, включаючи адаптацію українського законодавства до норм ЄС, співпрацю з державами-членами та впровадження європейських цінностей в освітній і науковий процес (Міністерство освіти і науки України, 2023). Тому аналіз стратегічних орієнтирів ЄС у галузі освіти і навчання є актуальними для України, яка рухається у напрямі інтеграції в Європейський освітній простір. [2, с. 6].

В умовах активізації європейської інтеграції української освіти, дослідження польського освітнього простору як інтеграційної перспективи стає надзвичайно актуальним, оскільки Польща може слугувати моделлю для адаптації вітчизняної системи освіти до європейських стандартів.

Мета статті – розкриття польського освітнього простору як потенційної моделі для інтеграції української освіти в європейський контекст.

Результати дослідження (виклад основного матеріалу). За останні роки система освіти в Польщі зазнала кількох значних змін, що призвело до покращення її якості. Молодь з України приваблює, перш за все, висока якість освіти, ціна на яку останнім часом знижується. Це робить освіту більш доступною для більшості молодих українців. Двері колись престижних і дорогих польських закладів вищої освіти відкриваються все ширше перед талановитою і працьовитою, але не дуже заможною молоддю.

Крім того, система вищої освіти в Польщі досить гнучка. Бакалаврське або інженерне навчання триває 3–3,5 роки. Навчання в магістратурі в Польщі триває 2–2,5 роки [3]. Така ситуація дозволяє краще планувати та легше змінити напрям або розширити географічний діапазон вищої освіти. Почати навчання можна в одному з університетів Польщі, а здобути ступінь магістра можна в іншому, більш престижному.

У Польщі питання здобуття вищої освіти регулює «Закон про вищу освіту». Виконання його обов'язкове як для державних, так і для приватних ЗВО. У всіх типах навчальних закладів головною метою є висока якість освіти. У зв'язку із цим на рівні міністерств були вироблені стандарти освіти для кожного факультету й рівня навчання, що залежать від тієї кваліфікації, яку повинен одержати випускник закладу, необхідний зміст курсів, тривалість навчання й час практики, а також вимоги для кожної форми навчання.

Важливо, що кожен ЗВО, незалежно від форм власності, має право видавати дипломи державного зразка, що підтверджують присвоєння професійного рівня, а також дипломи про закінчення аспірантури, про одержання післядипломної освіти й закінчення курсів підвищення кваліфікації. Ці дипломи ідентичні, оскільки бланки видаються міністерством.

Роботодавці при прийнятті на роботу випускників навчальних закладів враховують закони ринку, і все частіше спостерігається тенденція, відповідно

до якої на роботу приймають випускників з дипломами ЗВО із високим рейтингом або таких, яким роботодавці довіряють більше.

Вища освіта в Польщі поділяється на типи програм, які пропонуються кандидатам (табл. 1) [4].

Таблиця 1

Типи програм, які пропонуються кандидатам в Польщі

Тип програми	Опис	Тривалість
Програми 1-го циклу	Бакалаврське навчання пропонується абітурієнтам, які мають сертифікат зрілості та можуть здобути ступень бакалавра.	3 роки (переважно)
Програми 2-го циклу	Аспірантура, призначена для кандидатів зі ступенем бакалавра та для здобуття ступеня магістра.	2 роки (переважно)
Програми тривалого циклу	Аспірантура, призначена для кандидатів із сертифікатом зрілості та веде до здобуття ступеня магістра.	5 років (переважно)
Програми 3 циклу	Докторантура відкрита для тих, хто має ступінь магістра. Програма дає спеціальні знання в певній галузі науки.	4 роки
Програми післядипломної освіти без диплома	Призначена для кандидатів зі ступенем бакалавра або магістра.	змінюється

Заклади вищої освіти в Польщі використовують багато різних назв, наприклад:

- університет;
- технічний університет;
- «університет» із визначенням його профілю;
- університет прикладних наук;
- академії [5].

Кожна назва тісно пов'язана з кількістю докторських ступенів, які заклад може надати з різних дисциплін, а також з профілями цих дисциплін. Наприклад, Варшавський університет уповноважений надавати докторський ступінь у більш ніж 30 різних галузях, що значно перевищує вимогу двох з гуманітарних, природничих і природничих наук для установи зі статусом «університет».

Варто також зазначити, що Польща є учасником Болонського процесу, це означає, що система оцінювання в країні та наукові ступені порівнюються та визнаються такими ж, як в усіх 47 країнах Болонського процесу. Нижче наведемо види польських дипломів:

- profesor – професор – слово «професор» у Польщі функціонує за двома різними способами: як назва посади та як науковий ступінь;

- doktor habilitowany – доктор наук – в англomовному світі не існує такого поняття, як «doktor habilitowany». Тому ми зазвичай перекладаємо цей ступінь як «доктор наук» – поважний учений із тривалим стажем;

- doktor – доктор;

- magister – магістер;

- licencjat/inżynier – бакалавр – у Польщі є два типи бакалаврів: «licencjat» з гуманітарних наук та «inżynier» з природничих наук [6].

У систему вищої освіти введено двоциклове навчання: попереднє (undergraduate) і випускне (graduate). Так навчання на здобуття ступеня бакалавра (ліценціат) триває 6 семестрів, після чого потрібно написати і захистити дипломну роботу на здобуття цього ступеню.

Навчання на магістратурі триває 4 семестри, потім також слідує написання і захист магістерської роботи.

Інженерне навчання на бакалавраті триває 7 семестрів, після чого можливе навчання на магістратурі протягом 3 семестрів.

Навчальний рік складається із 30 тижнів (приблизно по 30 годин занять кожен) та поділений на 2 семестри: *зимовий семестр* (з 1 жовтня приблизно до 15 лютого наступного календарного року) складається з 15 тижнів занять та зимової екзаменаційної сесії; *літній семестр* (з 16 лютого приблизно до 30 вересня) складається з 15 тижнів занять та *літньої екзаменаційної сесії*. Один місяць під час літніх канікул, як правило, призначений для проходження професійної практики.

Увесь період навчання поділяється на цикли, які закінчуються присудженням відповідних кваліфікацій.

З часу трансформації університетської освіти студенти отримали набагато ширші можливості для навчання за індивідуальними навчальними планами. З метою створення міцнішої бази для такої форми планується перехід на систему підрахунку виконання програми через кредити [7, с. 90].

Важливим кроком у реформуванні структури університетської освіти Польщі почала працювати над стандартизацією навчання за трансферною системою європейських кредитів (ECTS), яка спрямована на підвищення мобільності навчання – як у часі (мається на увазі можливість вибору індивідуального темпу навчання), так і у просторі (послідовне навчання у різних ЗВО), тобто принцип мобільності, який пропагується Європейською комісією, має надати здобувачам можливість одержання знання за обраною спеціальністю в різних навчальних центрах (у країні поселення і за кордоном) на тому ж самому рівні освіти.

Гнучкість системи університетської освіти у часі надзвичайно важлива для здобувачів вечірньої і заочної форми навчання.

У Польщі близько 50% студентів – вечірньої форми навчання і заочники, рівень їхньої підготовки за загальним визнанням, нижчий, ніж у студентів стаціонару [8, с. 79].

Студенти цієї категорії просто не встигають у короткий термін якісно опанувати пропонований обсяг матеріалу.

Автономія ЗВО є необхідною умовою як для побудови європейського простору вищої освіти, так і для модернізації конкретних навчальних планів. Разом з тим, питання академічної свободи й пошуку оптимального співвідношення між урядом і закладом вищої освіти, особливо в колишніх соціалістичних країнах постійно актуалізуються. У Польщі склалися специфічні обставини, які певною мірою полегшили процес соціального переходу в цілому й трансформацію системи вищої освіти зокрема.

Висновки. Результати дослідження свідчать, що польська система освіти зазнала значних змін, які позитивно вплинули на її якість та доступність для молоді з України. Гнучкість навчальних програм, що включає можливість

переходу між університетами та варіативність тривалості навчання, робить польську освіту привабливою для українських студентів. Законодавчі рамки, що регулюють вищу освіту, забезпечують високу якість навчання та можливість отримання дипломів державного зразка, що підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Участь Польщі в Болонському процесі гарантує визнання її дипломів у міжнародному освітньому просторі, що сприяє мобільності студентів. Важливими аспектами є також стандартизація навчання за системою ECTS та автономія закладів вищої освіти, що дозволяє адаптувати освітні програми до потреб ринку. Таким чином, польський освітній простір може слугувати ефективною моделлю для інтеграції української освіти в європейський контекст.

Список використаних джерел

1. Uczniowie i uczennice z Ukrainy w polskich szkołach – rok szkolny 2023/2024. URL: https://ceo.org.pl/wp-content/uploads/2024/10/UKR-uczniowie-w-PL-szkole_raport-CEO_UNICEF_PL.pdf (дата звернення: 20.02.2025).
2. Локшина О. Стратегія європейського співробітництва у галузі освіти і навчання у 2021–2030 рр. Як євроінтеграційний орієнтир для української освіти. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 4. С. 5–17. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-5-17> (дата звернення: 18.02.2025).
3. Studia w Polsce dla Ukraińców. URL: <https://imclasses.com/pl/obrazowanie-v-polshe-dlya-ukraintsev/> (дата звернення: 20.02.2025).
4. Educational system in Poland. URL: <https://welcome.uw.edu.pl/before-you-arrive/educational-system-in-poland/> (дата звернення: 23.02.2025).
5. Система вищої освіти в Польщі. URL: <https://www.osvitapol.info/> (дата звернення: 12.02.2025).
6. Marciniak Z. Poland as a global development partner: Education Reform. The World Bank, 2015. URL:

<http://pubdocs.worldbank.org/en/389281435014171962/Education-EN.pdf> (дата звернення: 15.02.2025).

7. Василюк А. В. З польського досвіду реформування університетської вищої освіти. *Університетська освіта України XXI століття: проблеми, перспективи, тенденції розвитку*. Харків. 2000. 14-15 грудня. С. 89–91.

8. Гришук Ю. Адаптація польського законодавства про вищу освіту до вимог Європейського Союзу. *Oświatologia*. 2016. № 5. С. 75–79. URL: <https://osvitologia.kubg.edu.ua/index.php/osvitologia/article/view/89> (дата звернення: 20.02.2025).